

for Arbejderne, at Industrien bliver stillet saaledes, at en stor Del af den maa lukke Butikkerne og lade deres Arbejdere blive brødløse eller i alt Fald føre en ret hensygnende Tilværelse. Thi selv om der er en nok saa kraftig Arbejderorganisation, kan den dog ikke bestemme Lønnen og kræve Løn, hvor der intet er.

Det ærede Medlem udtalte med megen Patos, at Toldbeskyttelsen var ødelæggende for Arbejderne baade paa Sjæl og Legeme. Mindre kunde ikke gøre det! Det ærede Medlem sagde ikke, at Fabrikslivet var ødelæggende for Sjæl og Legeme, for det vilde hans Venner i Byerne ikke have syntes om. Men naar man siger, at Toldbeskyttelse er ødelæggende for Sjæl og Legeme, kan det godt passere i Byerne og tager sig brillant ud paa Landet. Men det kommer desværre samtidig i den mest ubehjælpelige Karambolage med al sund Fornuft, som umulig kan faa i sit Hoved, at det skulde være ødelæggende for Sjæl og Legeme, at vore Arbejdere fik en bedre Løn, end de vilde faa, naar Industrien var ringere stillet. Medmindre det ærede Medlem mener, at de med den bedre Løn vilde kunne leve et saadant Slaraffenliv, at de kunne tage Skade af det paa deres Sjæl. Jeg kan nok tænke mig, hvad det ærede Medlem vil tilbage til. Det er naturligvis det, at Toldbeskyttelsen fordyrer Livet for vore Arbejdere og den mindre Mand, og det som Følge deraf ikke kan hjælpe at have en Industri, naar den ikke kan leve uden Beskyttelse. Jeg har imidlertid udtalt, hvordan det forholder sig med de Toldsatser, der angaa Klæde og den Slags Ting, altsaa Beskyttelsestoldsatserne lige over for Arbejderne, og skal, hvad de almindelige Forbrugsgenstande, hvorpaa der er Told, angaar, som Sukker, The, Kaffe, Petroleum, Sago, Ris o. s. v., oplyse, at det ogsaa statistisk er godtgjort, at selv de allerbedst stillede af vor Haandværkerstand her i Kjøbenhavn dog ikke anvende mere pr. Individ end 7,13 Kr. om Aaret. Det er altsaa deres Toldbyrde i Forbindelse med den sikkert meget ubetydelige Del, der kommer til ved Tolden paa Klædningsstykker, medens det for Landarbejderne kan naa op til 3 Kr. pr. Individ. Jeg kan til denne Oplysning føje, at en af vore første Nationaløkonomer, Professor Falbe-Hansen, har oplyst, at ikke blot er Skattebyrden i Danmark forholdsvis mindre end i alle andre Lande, paa et enkelt Land nær, lige over for Nationalformuen; men ogsaa hvad de indirekte Skatter angaar, er Danmark blandt de Lande, der have

forholdsvis færrest deraf. Og Professoren gaar videre og udvikler, at naar man kan gaa ud fra, at Tolden paa Levnetsmidlerne til Tjenestefolkene hviler paa Husbonden, er Skatten efter hans Mening ligelig og retfærdig over hele Linien, saa der intet er at klage over, idet det, der hviler mere paa Smaafolk ved visse Artikler, bliver ophevet ved, at andre Artikler hovedsagelig hvile paa de rige. For Resten oplyser Professoren samme Sted, hvor han behandler det saa meget omtalte Forhold mellem Land og By, at den Gang Toldbeskyttelsen var gennemsnitlig 13 Kr. pr. Individ, altsaa for nogle Aar tilbage, var Toldbeskyttelsen f. Eks. paa Samsø, hvor der ingen Købstæder var, kun 6 Kr. pr. Individ, altsaa ikke engang det halve. Det er naturligvis noget forandret siden den Tid; det fører Kommunikationen og Fabrikslivet med sig. Men der er ingen som helst Tvivl om, at der fremdeles er stor Forskel paa den Toldbeskyttelse, der hviler paa Byerne, og som særlig gavner Industrien, og den, der hviler paa Landet. Og det maa jeg bede de Herrer Landmænd at tage i Betragtning — de, der staa paa det Standpunkt, at de ikke selv ville have Beskyttelse, men derfor heller ikke unde Byerne noget. Jeg tror ikke, at der er saa ganske faa, der sige som saa: der kunde nok være de Punkter, hvor vi kunde have Gavn af en Beskyttelse, og som slet ikke medfører nogen Fordyrelse af Levnetsmidlerne — hvad jeg heller ikke ønsker — men vi ville ikke ind paa det, for saa ere vi inde paa Principspørgsmaalet, og saa kunne vi ikke længere klemme Industrien. Denne Doktrinarisme synes mig ganske forkastelig i en saglig Forhandling, og jeg vilde ønske, at man vilde opgive den og huske paa, at selv om de Herrer ikke kunne enes om en Beskyttelse, selv inden for visse Omraader, kunne de trygt lade Industrien beholde den Beskyttelse, den har, og de ville dog ikke i synderlig Grad væse forurettede. Jeg kan ikke se rettere, end at den megen Tale, der i den sidste Snes Aar under den storpoltiske Kamp og siden under Interessekampen er kommen frem om, at vor Toldlov er saa skrigende uretfærdig, at den lægger store Byrder paa Smaamanden, foruretter Landmanden o. s. v. er en ren Overdrivelse, og jeg vil meget beklage, om man paa Grundlag af den Slags Doktrinarisme og de Meninger, der ere fremkomne i høj Grad under Paavirkning af Partipolitikken, nu skulde ville stille sig saaledes, at man enten ingen Toldlov faar eller ogsaa vil ind paa at